

Aekinga

kamp Nederlandse arbeidsdienst

*

i.c.l.e.i.-kamp

kinderherstellingsoord

*

jongenskamp Aekinga

*

b.j. vakinternaat Aekinga

*

Aekinga

centrum voor jeugdhulpverlening

*

b.j. Friesland

centrum voor jeugdhulpverlening

de geschiedenis

1942 – 2002

sytze de vries

**van
kamp Nederlandse
arbeidsdienst
tot
orthopedagogisch
behandelingsinstituut**

**korte geschiedenis
van Aekinga te Appelscha
over de periode van zestig jaar**

door

Sytze de Vries

medewerker 1970–1998

met bijdragen van

Radboud Hafkenscheid

Chris van Heerewaarden

derde herziene uitgave

Oosterwolde
juni 2019

Inleiding

In deze derde druk zijn teksten aangepast, gewijzigd en aangevuld aan de stand van wat er nu aan kennis is over Aekinga. Verder zijn er nieuwe foto's toegevoegd. Compleet wordt het echter niet. Er is destijds niet gekozen voor een geschiedenisboek, maar voor een factsheet: kort, bondig, overzichtelijk en zonder al teveel in detail te treden. Achter in deze factsheet bevindt zich een literatuurlijst met verwijzingen voor wie zich dieper in de materie wil verdiepen. Verder is er veel informatie te vinden op de site aekinga.nl.

1. N.A.D., de Nederlandse Arbeidsdienst

**DE KAMPEN VAN DEN ARBEIDS-
DIENST**

Dezer zomer zullen tienduizend jongelieden de kampen van den Nederlandschen Arbeidsdienst bevolken. Ruim zestig kampen zullen binnenkort ter beschikking staan voor dit doel, een aantal, dat aanmerkelijk grooter is dan dat van het vorige jaar.

Op een verzoek om inlichtingen omtrent de nieuwe indeeling bij den N.A.D. vernam het A. N. P. o. a. het volgende: Dertig kampen zijn thans bij de winterploegen in gebruik, twintig nieuwe kampen worden in de komende weken ingericht, zoodat zij voor den 1en Juni, wanneer de zomerploegen hun intrede doen, geheel gereed zijn, en elf andere kampen zullen daarna, in den loop van dit jaar, nog volgen. De genoemde twintig zijn evenals een groot deel van de bestaande kampen nagenoeg alle samengesteld uit de uitneembare houten barakken van den Duitschen Arbeidsdienst, compleet van die zijde ontvangen, terwijl de elf nieuwe complexen hier te lande volgens Duitsch model worden gebouwd.

De bestaande kampen en die, welke op 1 Juni in gebruik zullen worden genomen, vindt men te Leersum, Doorn, Amerongen, Elst (U), Ede, Donkerbroek, Henrik, Marum, Oosterwoide, Tolbert, Midwoide, Hulten, Hilvarenbeek, Nistelrode, Mook, Overloon, Bergen (L.), Well, Dalfsen, Holten, Ampsen, Wirden, Bergentheim, Heemse, Gramsbergen, Eibergen, Winterswijk, Huizen, Laren (N.-H.), Drakenburg, Waterloo, Voorthuizen, Nunspeet, Workum, Gaasterland, Wolvega, Steenwijk, Staphorst, Ten Arlo, Diever, Appelscha, Vaikenswaard, Tungekroy, Weert, Liessel, Deurne, Venray, Arceen, Hooghalen, Westerbork, Zweeloo, Schoonloo, Borger, Gasselte, Odoorn, Ter Apel en Terborg (Gr.).

De aanleg van de toegangswegen tot deze kampen, voor zoover die nog noodig was, is geschied en de beplanting is grootendeels voltooid. In de kampen zelf is echter nog wel een en ander te doen, dat uitzonderend geschikt is als werkobject voor de jongelui, buiten de hoofdobjecten, die in den regel in de buurt van het kamp te vinden zijn. Alle kampen zijn voorzien van electriciteit, waterleiding en telefoon. De werkobjecten zijn in hoofdzaak ontginningen, boschwerk, rullverkaveling en kampverfraaiing, en voor wat Workum betreft landwinning. Voor ontspanning en geestelijke ontwikkeling blijft voldoende tijd gereserveerd.

In den N.A.D. voor meisjes is nog geen reële voorwaardelijke plicht tot dienstneming ingesteld. De belangstelling voor dezen dienst, die grootendeels in ruime landgoederen en kasteelen is gehuisvest, is zoo ruim, dat tot het eind van 1943 de bestaande kampen bezet zijn. Uitbreiding van het aantal meisjeskampen is evenwel in uitzicht gesteld.

(uit: Leeuwarder Courant, 24 april 1942)

(archief: Historische Vereniging Appelscha e.o.)

De taak van de Arbeidsdienst

“De taak van de Nederlandschen Arbeidsdienst is om de arbeid aan de Nederlandschen bodem en door de opvoeding van de in de kampgemeenschap verenigde Nederlandschen jeugd het begrip over de waarde van de arbeid en de betekenis van onze volksgemeenschap tot deze jeugd te laten door dringen.” Of te wel het bij brengen van het Nationaal Socialistisch gedachtegoed.

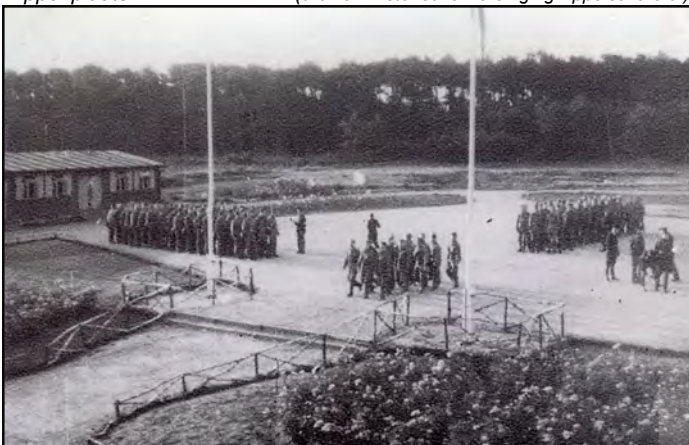

Op 1 januari 1942 werd door de Duitse bezetter voor iedere Nederlander die in dat jaar 18 jaren werd en op het einde van dat jaar nog geen 23 was, de ongewapende dienstplicht ingevoerd, zowel voor mannen als voor vrouwen. Vrouwen werden in de buurt van hun woonplaats aan het werk gezet en gingen bijvoorbeeld aardappelschillen voor de kazerne.

Voor mannen werden ver van hun woonplaats kampen gebouwd. De dienstplicht duurde een half jaar. Zij werkten bij het aanleggen van wegen en kanalen en in de landbouw. Ook leerden de mannen exerceren met een schop aan de schouder. Een ieder die later een openbaar ambt wilde gaan bekleden, wilde studeren of een officieel examen wilde afleggen, was verplicht zijn arbeidsdienstplicht te vervullen.

Appel-plaats

(archief: Historische Vereniging Appelscha e.o.)

archief: Historische Vereniging Appelscha e.o.

(NAD 115) en in Fochteloo (NAD 121). Eind 1941 werd begonnen met de bouw van de kampen. Het N.A.D. bouwde kamp Fochteloo naast het reeds bestaande kamp Ybenheer. Kamp Fochteloo kreeg na de oorlog de naam kamp Oranje. De kampen werden op 1 juni 1942 in gebruik genomen.

uit: Hinkpink.nl

De training in de Nederlandse Arbeidsdienst was er uiteindelijk ook op gericht om de mannen op te leiden voor het graven van loopgraven en tankvallen aan het oostfront. Aan het einde van de dienstplicht werd de mannen een contract voorgehouden voor deze werkzaamheden. Bijna iedereen weigerde om te tekenen. Na enige rake klappen te hebben geïncasseerd kon de weigeraar huiswaarts gaan. De kampen werden aangestuurd vanuit Amersfoort.

De plaatsbepaling

In het verslag van de gemeenteraad van Ooststellingwerf van 7 maart 1941 wordt melding gemaakt dat de Rijksgebouwendienst het terrein te Appelscha zeer geschikt vindt voor het stichten van een barakkenkamp voor de arbeidsdienst. De grond welke de Rijksgebouwendienst in 1941 in wezen per decreet vorderde en waarop het kamp gebouwd werd (Makkinga, sectie C, no 4069, groot 2,5 ha), was sinds 1927 eigendom van Johannes Zandstra. Voorgestelde alternatieve opties door de gemeente waren met de Rijksgebouwendienst niet bespreekbaar.

Naast Appelscha (NAD 122) kreeg de gemeente nog twee kampen binnen de gemeentegrenzen, n.l. in Donkerbroek

(NAD 115) en in Fochteloo (NAD 121). Eind 1941 werd begonnen met de bouw van de kampen. Het N.A.D. bouwde kamp Fochteloo naast het reeds bestaande kamp Ybenheer. Kamp Fochteloo kreeg na de oorlog de naam kamp Oranje. De kampen werden op 1 juni 1942 in gebruik genomen.

Het barakkenkamp

Een standaard NAD-kamp had vier woonbarakken rond een appel-plaats. De woonbarakken in Aekinga hadden elk drie kamers voor twaalf personen. Zo'n groep werd een ploeg genoemd. De zesendertig bewoners van een woonbarak vormden een groep. En alle vier de woonbarakken bij elkaar werden de afdeling genoemd. Aekinga bood plaats aan 144 personen.

De leiding bestond uit twaalf ploegcommandanten, vier groepscommandanten en een afdelingscommandant. Deze waren meestal apart van de manschappen gehuisvest of ingekwartierd in het dichtstbijzijnde dorp. De commandant van Aekinga had een woning in Appelscha gevorderd. Naast de woonbarakken was er in het kamp een keuken-annex kantinebarak, een fietsenbarak, een werkplaats en stalbarak. Alle voorzieningen waren gebouwd van geïmporteerd larikshout of douglas. De kolenberging was van steen en met pannen bedekt. Alle maten van de kampen waren gestandaardiseerd, maar werden aan gepast aan de plaatselijke situatie.

Het magazijn en de eetzaal, die in 1978 werden afgebroken, waren de laatste overblijfselen uit die tijd.

archief: Historische Vereniging Appelscha e.o.

Einde arbeidskampen

Op 3 september werd Brussel bevrijdt, en op 4 september Antwerpen. Geruchten gingen, dat met deze snelheid al grote delen van Nederland binnen korte tijd zouden worden bevrijdt. Veel Nederlanders maakten zich die op om de bevrijders te verwelkomen. Bedrijven liepen leeg omdat het personeel de bevrijders wilden begroeten. Onder de Duitsers en NSB'ers brak paniek uit; administraties werden haastig vernietigd en velen sloegen op de vlucht. "Dolle Dinsdag" (5 september 1944) betekende voor de mees-

te Nederlanders de ophanden zijnde bevrijding. De mensen die voor de Duitse zijde hadden gekozen, als bijv. N.S.B.'ers, begonnen zich te realiseren, dat ze "fout" waren en dat dat kon betekenen dat bij de bevrijding ze daar op konden worden afgerekend. Dat zorgde er voor dat vele mensen zorgden dat ze weg kwamen, met name naar Duitsland.

De bewoners van de arbeidskampen zagen nu de kans om zich aan de dwang te onttrekken: de kampen van de N.A.D. liepen leeg op 'Dolle Dinsdag'. De N.A.D. kon niet anders dan op 10 september 1944 de organisatie op te heffen en daarmee vertrokken de laatste nog aanwezige leidinggevenden, die nog niet waren gevlucht. Ook kamp Aekinga verloor daar bij zijn functie. Appelscha werd eerst 13 april 1945 bevrijdt.

Na de oorlog gingen alle bezittingen, materialen en vastgoed van de N.A.D. over aan het Rijk.

De staat der Nederlanden betaalt

De erfgenamen van de op 7 december 1945 overleden grondeigenaar Johannes Zandstra, Pietje Dongstra, de weduwe, Kornelis Zandstra, de zoon, en Harm Gorter, de schoonzoon, verkopen op 10 augustus 1951 de 'ondergrond van het voormalig arbeidsdienst kamp Aekinga' aan de staat der Nederlanden voor f 10.809,-. Uit de koopakte, gedateerd 23 aug.1951 blijkt dat er tot die tijd door de Rijksgebouwendienst over de periode vanaf 1941 huur over de gevorderde grond aan de heer Zandstra is betaald.

De naam Aekinga

De naam van het kamp is ontleend aan de buurtschap Aeckinga (1700), Aekinga (1861) of Akinga (1877); aan de rand van het Aekingerveld. Het buurtschap is bij de bevolking nu beter bekend als Oud-Appelscha.

Het Aekingerzand of Kale Duinen ligt verder op en dit gebied werd door de bewoners van Aekinga de Grote Kale genoemd. De Kleine Kale was de zandvlakte achter het internaat naast Stellinghaven, voorheen het Sanatorium.

Het Aekingermeer is eerst in de jaren zeventig van de vorige eeuw ontstaan door het afgraven van zand voor de wegenbouw. Dit meer is bij de bevolking bekend als het Canadameer, genoemd naar boerderij Canada, die bij de inrit van de zandafgraving stond.

Toen de groepsleiding eind jaren zestig niet meer intern hoefden te wonen omdat ze niet meer alleen voor de groep stonden, werd deze leegstaande boerderij een tijdlang bewoond door een aantal groepsleiders.

De A van Ekinga

Doordat iedereen het heeft over Ekinga, wordt Aekinga in het telefoonboek al snel onder de E gezocht i.p.v. onder de A. In al die jaren zijn we in Aekinga eigenlijk maar één persoon tegengekomen die Aekinga correct volgens de regels uitsprak, n.l. Dr. T.H. Oosterwijk, de voormalige burgemeester en geschiedkundige van de gemeente.

De Ae-klank wordt uitgesproken als è in bijvoorbeeld eb, hek, Henk, eng. In de gemeente Heerenveen kom je dat tegen in bijv. de Aengwilderweg. Deze klank is verwant aan de Æ-klank in de Scandinavische talen.

2. Aekinga als kinderherstellingsoord: i.c.l.e.i. - kampen

uit: zoekplaatje.nl

Vanuit Appelscha waren er in de oorlog al vele acties om de bevolking van met name provincies als Holland en Utrecht de met de hongersnood bedreigde landgenoten te helpen. Naar mate de oorlog langer duurde volgden er meerdere vormen van aangeboden hulp. Niet alleen in vorm van inzamelen en sturen van levens middelen. Kinderen gingen voor enige tijd naar Appelscha om hier verzorgd te worden en aan te sterken. De diaconie van de Ned. Hervormde kerk was hen hier in voor gegaan en riep al in 1942 de leden op om als gastgezinnen ondervoede kinderen op te nemen uit Amsterdam. In dat jaar kwamen de eerste groep en de volgende jaren zouden meerdere volgen.

Vanuit Amsterdam werden de komst van kinderen naar, en de verdeling in Amsterdam van uit Ooststellingwerf aangeleverde voedsel, geregeld door het Interkerkelijk Comité voor Levensmiddelenvoorziening op de Kanaaleilanden (ICLEI).

De hulp aan Amsterdam werd na de bevrijding voortgezet door in Appelscha of kinderen op te nemen in gast gezinnen of door het organiseren van een aantal Iclei-kampen.

Druk passagiersvervoer.
 LEMMER. Zaterdagmiddag is alhier de groote spoorboot de „G. Bosman“, vanuit Amsterdam in Lemmer aangekomen met 2000 passagiers aan boord, onder wie 500 kinderen, die in 10 vrachtauto's naar Appelscha gebracht moesten worden. Later arriveerde nog een boot, die 400 passagiers aan boord had. De wagens van de N.T.M. waren dan ook overladen met passagiers met bestemming Groningen.

Heerenveense Koerier, 6 aug. 1945

Deze kampen werden ondergebracht in Kamp Aekinga. Het kamp was daar door vrijwilligers voor aangepast. Omdat er niets was, werd heel veel materiaal door de inwoners van de gemeente geleverd; wel of niet in bruikleen. In de periode eind juni - half september werden er, steeds in groepen van 250 kinderen, voor enkele weken in Aekinga opgevangen. Voldoende eten, gezonde boslucht en veel afleiding deden de Amsterdammertjes goed.

In september 1945 ging Kamp Aekinga over in handen van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Iclet-kamp te Appelscha.

Nu het kinderkamp te Appelscha is beëindigd, kunnen zij, die hiervoor dekens en andere gebruiksvorwerpen beschikbaar stelden deze terugbekomen bij ondergetekende. Allen, die zo de Amsterdamse kinderen geholpen hebben, worden daarvoor nog eens hartelijk bedankt.

Mochten er evenwel onder hen zijn, die deze goederen wel voor goed kunnen missen, dan doet de afdeling van Ned. Volksherstel te Appelscha op hen een dringend beroep om zo vriendelijk te willen zijn dit af te staan voor de getroffen gebieden in de Betuwe, omdat deze voorwerpen daar zo vreselijk nodig zijn. Wij hoorden al van verschillenden van hen, dat zij dit al uit eigen beweging van plan waren.

Daarom spreken wij maar af, dat wij aannemen dat zij, die vier dagen na het verschijnen van dit blad hun goederen nog niet hebben afgehaald, deze willen afstaan aan de Betuwe.

Op deze manier helpen zij hun medemensen, die er vreselijk aan toe zijn.

Deze allen worden daarvoor nu al vast bedankt.

Ds. van Gosliga.

Nieuwe Ooststellingwerper, 28 sept. 1945

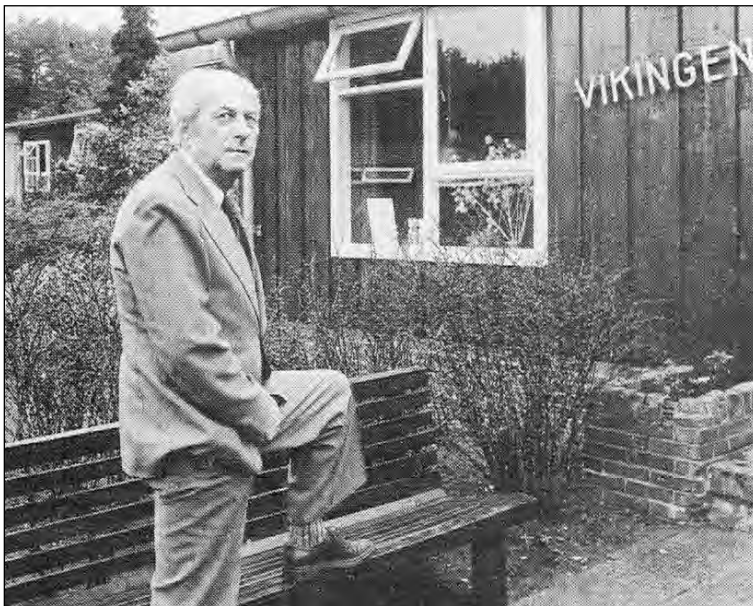
3. V.B.S., Vorming Buiten Schoolverband

Omdat er na de oorlog grote vraag was om de door oorlog ont-heemde jeugd weer op de rails te krijgen en om ze een vak te leren, gingen veel van de kampen van de arbeidsdienst over in handen van de Kampen voor Sociale Jeugdzorg van het Ministerie van Sociale zaken en werden ze gebruikt voor de heropvoeding.

Als je op de site van Wikipedia bij de Nederlandse Arbeidsdienst kijkt, en ziet waar de kampen zich bevonden, dan kom je een groot deel van deze namen later bij V.B.S., en B.J. weer allemaal tegen.

In september 1945 werden deze kampen onderdeel van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en vielen onder het directoraat-generaal Vorming Buiten Schoolverband. Vandaar toen de naam V.B.S.Kampen.

Volgens Bertus Frens: "was er vlak na de oorlog een enorme behoefte aan een op de praktijk gerichte vakopleiding voor jongens van veertien jaar en ouder. Door de langdurige bezetting van 1940/45 en de periode van de wederopbouw in 1946/47 was er door gebrek aan scholen, brandstof, leermiddelen en materialen aan vakopleiding weinig (meer) gedaan. Vooral voor de jongens, die qua karakter en leercapaciteiten niet op de L.T.S. terecht konden, betekende dit, me-

de door het ontbreken van een alternatief, een enorme bedreiging, mede omdat ze ergens anders niet geaccepteerd werden.

Zo werd Kamp Aekinga binnen de V.B.S. één van de drie vakopleidingen. Uit bittere nood geboren voorzag het al gauw in een enorme behoefte en is zo voor vele jongens een uitkomst geweest.

Van de Volkshogeschool Allardsoog in Bakkeveen kwam de eerst gedemonteerde werkplaats. Ook de eerste deskundige vak-opleiders kwamen daar vandaan. Ingenieur Koopstra en schilder Dolsma waren ten aanzien van de vakopleiding de eerste pioniers.

De heren Oosterwijk en Walstra volgden al snel, en dit vier-

Jongenskamp Aekinga, jaren zestig, met 96 deelnemers; 16 deelnemers per groep.

**1 kampcommandant,
1 adjudant
1 hoofd werkplaats
5 werkmeesters (vakleraren)
1 onderwijzer
1 administrateur
1 hulp-administrateur
1 kok
1 hulp-kok
1 magazijnbeheerder
1 onderhoudsmonteur
1 kledinghersteller
10 leiders. t.w. 6 groepsleiders
3 stafdamess
1 sportleider**

Totaal 26 personeelsleden

De opening van het Openluchttheater te Appelscha

Een groot aantal genodigden had zich Zaterdagmiddag j.l. verzameld in het tussen hoog oprijzend naaldhout gelegen openluchttheater in de zgn. duinen van Oud-Appelscha. Het terrein waarop het theater is aangelegd, beslaat een oppervlakte van 30 are, terwijl 1500 personen plaats wordt geboden.

De voorzitter van de actieve V.V.V. te Appelscha, de heer P. van Praag, heette allen hartelijk welkom, speciaal de burgemeester van de gem. Ooststellingwerf, de heer G. A. Bontekoe en diens echtgenote, beide wethouders, de aanwezige gemeenteraadsleden, de jongens van het Rijkskamp voor Sociale Jeugdzorg „Aekinga” en last but not least de heer S. Zwart, boswachter, die zo'n grote steun bij de aanleg van het theater is geweest.

Tot de jongens uit het kamp „Aekinga” richtte spr. zich in 't bijzonder met een warm dankwoord voor hun belangrijke bijdrage die zij bij de aanleg van deze nieuwe aanwinst voor het dorp hadden gegeven.

Nieuwsblad van Friesland, 7 juli 1947

Op die dag maakten de bevolking van Appelscha voor het eerst kennis met de jongens van Aekinga.

tal bouwde met behulp van de deelnemers de eerste werkplaats. Douwe Buursma was van meet af aan verantwoordelijk voor de administratie”.

Begin 1947 opende Aekinga zijn poorten als V.B.S.-kamp, waar bij de heer van der Kolk als eerste de scepter zwaaide als wat toen nog heette de kampcommandant. Hij deed dit zes jaar.

Hij werd opgevolgd door L.W.(Bertus) Frens, die in 1953 als kampcommandant begon van kamp Aekinga en 23 jaar later in 1976 als directeur van vakinternaat Aekinga afscheid nam.

Er werd gestart met een enorme inzet. Door de goede wil, de technische kennis en de pioniers-mentaliteit groeide het kamp Aekinga uit tot een grote hechte gemeenschap. Meer dan honderden jongens kregen onderdak, verzorging, vorming en een vakopleiding.

Het ging er”, aldus Bertus Frens, “toen vooral om, en de gehanteerde methode was daar ook op gericht, van de deelnemers stoere jongens te maken, die wilden en konden werken. De doelstelling was kort, maar werd door iedereen begrepen: helpen waar geholpen kon worden, maar bovenal; leren wat er te leren viel.

De verblijfsduur was beperkt; hoogstens één jaar, en in dat ene jaar moest men alles geleerd hebben wat men in zijn toekomst maar nodig zou kunnen hebben.

Het ideaal van de jeugdbeweging van die tijd was: ‘dat iedereen enthousiast overal en met volle inzet aan meedeed’. Dat ideaal was overgenomen en moest aanvaard worden, zowel door de jongens, als door de leiders. De leefwijze was eenvoudig. Iedereen kon deze begrijpen en doorzien.

De huisregels spraken voor zichzelf en men had zich daaraan te houden, hoewel ze toen ook wel ter discussie stonden.

In de eerste tijd gebeurde de plaatsing op basis van vrijwilligheid, al werd daar toen ook al een verschillende uitleg aangegeven. De groepsleiders, die in die tijd jeugdleiders werden genoemd, zorgden met en voor de jongens voor het wonen in de leefgroepen. Men woonde erg eenvoudig in houten paviljoens (barakken) met stapelbedden, zoals dat toen in de jeugherbergen gebruikelijk was.

Door een groot tekort aan materiële voorzieningen door de oorlog, moest er veel geïmproviseerd worden.

.....en elke maandagavond weer de kramp om de wekelijkse brief naar huis te schrijven.

Ook het opleuken van postpapier door de vrouw van de Dik Dikken, de sportleider, bracht daar geen verlichting in.

Halverwege de jaren zeventig werd dit verplichte nummertje afgeschaft, tot opluchting van de jongens, maar ook die van de leiding.....

In het RIJKSKAMP VOOR SOCIALE JEUGDZORG „AEKINGA” te APPELSGA kan geplaatst worden een

WERKMEESTER

voor de metaal-afdeling.

Aanvangssalaris f 203.— per maand. Aanstelling boven het minimum is mogelijk.

Sollicitanten moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- het bank- en plaatwerk volkomen beheersen;
- uitstekend kunnen draaien, schaven, fraisen;
- in staat zijn om jongens van 16 jaar enige theoretische kennis van het metaalvak bij te brengen;
- tact bezitten om aan moeilijke jeugd leiding te geven.

Zij, die op de hoogte zijn van de versnelde methode van vakopleiding, alsmede enige ervaring hebben in het auto- en elektrisch lassen, genieten de voorkeur.

Uitvoerige sollicitaties (op ongezegeld papier) te richten aan het Hoofd van de Afdeling Vorming Buiten Schoolverband van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Prinsessegracht 19 te 's Gravenhage, met vermelding van geboortedatum, kerkenootschap, burgerlijke staat, opleiding, loopbaan, werkgevers, referenties enz.

Leeuwarder Courant, 10 augustus 1949

Cees Walstra,
één van de
mensen van het
eerste uur.

In later jaren was er een geleidelijke ontwikkeling naar andere en betere werkvormen; zeer afwijkend van de beginfase. Het meest waardevolle van het oorspronkelijke doel is echter gebleven, namelijk: die jeugdigen helpen, die hulp nodig hebben”.

**

4. J.V.V.O., Jeugdvorming en Volksontwikkeling

In 1955 onderging V.B.S. een naamsverandering en heette vanaf die tijd: JeugdVorming en Volksontwikkeling, J.V.V.O. Dit was echter maar van korte duur, omdat men met deze naam in de praktijk niet zo veel kon beginnen bleek en werd deze vrij vage naam al snel veranderd in een naam die duidelijker benoemde waar het omging.

ingang van het terrein.

groepen één en twee, keuken en de eetzaal.

Het begin van de jaren vijftig stond Aekinga in het teken van het opknappen van het terrein, het verharderen van de wegen en uitbreiden van leslokalen. Konden we in ieder geval weer met droge voeten over het terrein.

Eind van de vijftiger jaren waren de leefgroepen aan de beurt en werden barakken veranderd in vier nieuwe paviljoens.

links groep 5 en er achter de protestantse kapel, later de soos, en rechts de eetzaal

een nieuw grasveld bij het stafgebouw

wegen worden geasfalteerd

een nieuwe werkplaats wordt opgetrokken

foto's: Hist. Ver. Appelscha e.o.

bouwen aan de toekomst

zicht op het terrein vanaf groep vier

waar eerst een pad lag, ligt nu een verharde weg

met rechts een nieuw leslokaal en een nieuwe werkplaats

het stafgebouw in een vernieuwde omgeving

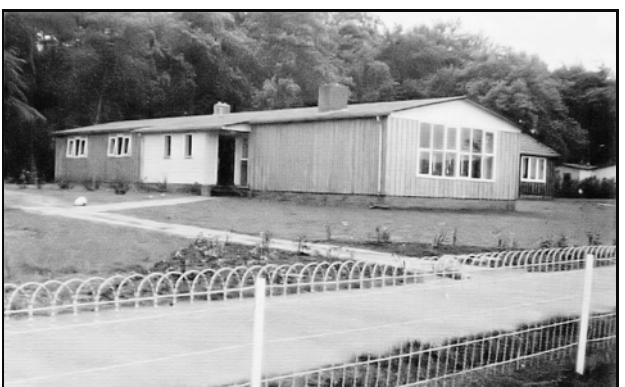

en dit bleef de eetzaal tot 1977

de nieuwe leefgroepen 1,2 en 3...

foto's: Historische Ver. Appelscha e.o.

.....en een nieuwe groep vier

5. B.J., Bijzonder Jeugdwerk in Internaatverband

De naam werd nu veranderd in **Bijzonder Jeugdwerk in Internaatverband**, afgekort **B.J.** In 1961 werd deze een zelfstandige afdeling binnen het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Eind jaren vijftig begon er een verandering in het denken over deze kampen; zowel over de structuur, als over de inhoud. Zo was er tot die tijd één groepsleider verantwoordelijk voor de groep. Vertrok deze, dan werd deze opgevolgd door weer een nieuwe onervaren kracht. Ze werden als arbeidscontractant tijdelijk aangesteld, voor ten hoogstens een periode van vijf jaar. Het werk kon men daardoor "fris" houden. Ze werkten vooral in hun begin meer op hun enthousiasme dan op hun kennis.

Groepsleiding kreeg de gelegenheid om cursussen te volgen, zodat ze na de periode BJ in het tweede jaar van de sociale academie konden insteken of ze volgden de cursussen kinderbescherming A en B.

Het werd tijd om de ontwikkelingen zowel binnen het kampwerk, als binnen de maatschappij te analyseren, veranderingen en vernieuwingen door te voeren, om bij de tijd te blijven. Daarnaast waren termen als kamp en kampcommandant, ooit ontstaan van uit de jeugdbeweging, zo vlak na de oorlog, toch wel besmet.

Het duurde echter eerst tot 1968 dat de kampen internaten werden; de kampcommandant werd directeur; de adjudant werd adjunct en behoorde het vlag hijsen tot het verleden.

Samen met hoofd vorming en onderwijs en hoofd groepsdienst ging dit viertal de directie van vakinternaat Aekinga vormen.

Er kwam vanaf die tijd binnen de groepsdienst meer personeel en het personeel stroomde minder snel door.

Eind 1969 kwam een tweede groepsleider in elke groep. In de persoon van werd de eerste hoofd groepsdienst aangesteld.

Sytze de Vries:

"Toen ik in begin 1970 voor de functie van groepsleider solliciteerde, was er al sprake van, dat ten gevolge van de ingezette veranderingen en vernieuwingen, de groepsleiders na een proefperiode van twee jaar een vaste aanstelling zouden kunnen krijgen. Om die reden moest men voor het sollicitatiegesprek dan ook naar het Ministerie in Rijswijk.

Men wist echter nog niet zo goed, hoe de groepsleiding binnen het ambtenarenapparaat moest worden ingepast. Eerst na drie jaar kregen we de vaste aanstelling, zij het

Voor jonge mensen een betrekking met toekomstmogelijkheden!

Aan jonge mensen (in de leeftijd van 21—27 jaar), die aanleg hebben voor en zich aangetrokken voelen tot het beroep van

maatschappelijk werker/ster

wordt een aantrekkelijke mogelijkheid geboden om deze wens te verwezenlijken. Zij kunnen, mits zij aan de vereisten voor aanstelling voldoen, geplaatst worden als

leider of leidster in een jeugdkamp

en tegelijkertijd een aanvang maken met de studie voor het behalen van het diploma van een school voor maatschappelijk werk of voor het behalen van de diploma's A en B Kinderbescherming

Vereisten voor aanstelling zijn:

- 1) geschiktheid om leiding te geven aan jeugdige personen;
- 2) een met goed resultaat gevolgde mulo-opleiding of een opleiding die daarmee gelijk staat

Salaries volgens rijksregeling

Voor de studie worden aantrekkelijke faciliteiten geboden, ook in financieel opzicht.

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot de directie van het jongenskamp „Aekinga” te Appelscha (tel. 310) of „De Eese” te Steenwijkerwold (tel. 2290)

Leeuwarder Courant, 2 april 1960

Betere opleiding bepleit voor inrichtingswerk

Van een verslaggever

DEN HAAG — De opleiding tot groepsleider (-ster) in justitiële inrichtingen (kinderbescherming, gevangeniswezen, psychopatenzorg) en in niet-justitiële kindertehuizen, bijzonder jeugdwerk in internaatverband, tehuizen voor gehandicapten, enz. moet worden gewijzigd. De opleiding moet breder worden en meer op het beroep zijn gericht.

Tot deze conclusie komt de Commissie Opleiding Justitieel Inrichtingswerk, die in 1968 werd ingesteld.

De commissie meent dat er een beroepsopleiding moet komen die zal worden verzorgd door officieel erkende opleidingsinstituten. De opleidingen moeten worden gegeven binnen het kader van de wet op het voortgezet onderwijs op hoger niveau en op middelbaar niveau, binnen het sociaal-pedagogisch onderwijs. De hogere opleiding (toelatingseis havo-vwo-diploma) moet vier jaar duren; de middelbare opleiding — toelatingseis mavo 4-diploma — drie jaar.

Tenslotte beveelt de commissie de instelling aan van een begeleidingscommissie, die vooral de eerstkomende jaren zal optreden.

Trouw, 5 mei 1971

leefgroep zes, begin jaren zeventig

met terugwerkende kracht, en werden rijksambtenaar. De groepsleiding werd sindsdien ingeschaald als administratief ambtenaar of commies. In de jaren zeventig werd de groepsleider dan ook meer beoordeeld op de kwaliteiten van ambtenaar, dan op de kwaliteiten van pedagogisch medewerker.

Vanaf eind jaren zestig werd de groepsleiding verplicht om naast hun werk een studie te volgen en dat deze dit nu zelf moesten organiseren was niet direct duidelijk. Tot die tijd verzorgde B.J. zelf de trainingen en lessen in eigen regie.

Omdat de opleidingen vol waren, lieten we ons in Bakkeveen scholen tot jeugdsportleiders door de N.S.F. En deze opleiding sloot pragmatisch prima aan bij het directe werken met de jongeren.

In 1971 begonnen we aan de laatste cursus Kinderbescherming-A. Vanaf februari 1971 ging het dan wekelijks een dag naar Groningen om daar een opleiding te volgen, en in de periode juni 1975-1978 zelfs twee dagen.

De cursussen Kinderbescherming A en B werden in juni 1971 vervangen door de nieuwe opleidingen M.B.O. en H.B.O.-Inrichtingswerk, zowel als deeltijdopleiding, als wel als dagopleiding.

Deze overgang verliep organisatorisch en inhoudelijk lang niet altijd even vlekkeloos. Op de M.B.O. en H.B.O. kregen we toen te maken met de gevolgen van de in 1968 door de studenten ingezette democratiseringsproces van het hoger onderwijs. En deze gevolgen gingen vaak ten koste van de kwaliteit.

links de eetzaal, en rechts de o-werkplaats van Mans Koops

Tot 1972 was je in Nederland met 21 jaar, juridisch gezien, volwassen. In dat jaar werd de leeftijd verlaagd naar 18 jaar. Dit had tot gevolg, dat in dat jaar alle 18, 19 en 20 jarigen meerderjarig werden en onder het volwassenenrecht kwamen te vallen en niet meer onder het kinderrecht. Voor veel instelling en in de jeugdhulpverlening had dit grote gevolgen. Voor de bezetting van Aekinga had dit in de praktijk weinig invloed. Werd tot die tijd Aekinga bevolkt door jongens van 14 tot en met 18 jaar, veranderde dit in tot 18 jaar.

Rond 1973 werden de groepsleidersteams uitgebreid met een derde groepsleider of leidster. In 1980 kwam er een uitbreiding tot vier. Één van de teamleden kreeg de functie kreeg meewerkend teamleider (eerste groepsleid(st)er). Ook kreeg de groepsdienst te maken met stagiaires.

de 82 plaatsen

Aan de leden van de
Actiegroep "B.J.-4"

Onder verwijzing naar de petitie die u mij hebt aangeboden als onderdeel van uw actie ter verkrijging van de vierde groepsleider in de B.J.-internaten, verheugt het mij u het navolgende te kunnen berichten,

In de Begroting voor 1980 is ruimte gevonden voor het verstrekken van 82 formatieplaatsen aan de Hoofdafdeling Bijzonder Jeugdwerk in Internaatverband ter leniging van de achterstand in de personeelsbezetting ten behoeve van de Leefgroepen in de internaten.

Hoogaachtend,
De Staatssecretaris
van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,
w.g.
J.G. Kraaijeveld-Wouters.

er een einde aan de recreatiezaal als eetzaal en het gezamenlijk eten tussen de middag.

De groepsleiding kreeg voor deze bijkomende taak hulp van een gastvrouw/gastheer in deeltijd.

Aekinga raakte in die periode ook meer en meer ingesteld op het hebben van meisjes binnen het internaat. De dames kregen tegen het eind van dat jaar een eigen kleedkamer in de sportzaal.

6. Privatisering

De ministerraad besloot op 2 september 1988 tot verzelfstandiging van de Dienst BJ van het Ministerie van W.V.C. per 1 januari 1989.

B.J. werd toen geprivatiseerd en een zelfstandige stichting. Daarmee waren de personeelsleden dus ook geen rijksambtenaar meer.

Binnen de provincie Friesland wilde de stichting meer zijn dan het internaat, en kreeg daarom op dat moment de naam:

**Aekinga,
Centrum voor
Jeugdhulpverlening.**

Joop Daams, de hoofd groepsdienst kreeg een assistent, in de persoon van Jacob de Witt. Deze werd verantwoordelijk voor de begeleidingsplannen van de pupillen. Ook kreeg de groepsdienst te maken met stagiaires. Joop Daams, de hoofd groepsdienst kreeg een assistent, in de persoon van Jacob de Witt. Deze werd verantwoordelijk voor de begeleidingsplannen van de pupillen

In september 1989 werd het aantal medewerkers op een leefgroep per team verhoogd naar vijf.

In mei 1994 kreeg de unit-vorming binnen Aekinga vaste vormen. De leefgroepen 1, 2 en 5 vormden een unit gericht op kortdurende hulp, en de leefgroepen 3 en 5 een unit gericht op langdurige hulpverlening. De derde unit vormde educatie, het onderwijs. De units hadden een unitleider als hoofd leidinggevende.

De leefgroepen van Aekinga gingen over tot zelfverzorging in september van datzelfde jaar. Dat betekende dat elke leefgroep zelf verantwoordelijk werd voor het kopen en bereiden van eten, bewassing, schoonmaken en onderhoud. De leefgroepen 4, 5 en 6 kregen om die reden een bouwkundige aanpassing. Dit had wel tot gevolg dat de keuken, het magazijn, en de kleermakerij werden gesloten en kwam

O V E R E E N K O M S T V A N O V E R D R A C H T

met betrekking tot de verzelfstandiging van de Dienst Bijzonder Jeugdwerk van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

ONDERGETEKENDEN:

- 1) de Staat der Nederlanden, ten deze vertegenwoordigd door
de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
en
- 2) het Bestuur van de Stichting Bijzonder Jeugdwerk, ten deze vertegenwoordigd door de Voorzitter

komen, op grond van het besluit in de Ministerraad van 2 september 1988, overeen, dat de Dienst Bijzonder Jeugdwerk van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur per 1 januari 1989 wordt verzelfstandigd, en dat de activiteiten onder de verantwoordelijkheid van de Stichting Bijzonder Jeugdwerk onder dezelfde doelstelling op het terrein van de jeugdhulpverlening worden voortgezet;
een en ander conform het Protocol van Overdracht met de daarbij behorende bijlagen I tot en met X, opgemaakt d.d. 30 november 1988, aan partijen volkomen bekend, die daarvan geen nadere omschrijving verlangen.

Aldus overeengekomen en voor akkoord getekend op 30-11-1988.

De Staat der Nederlanden;
De Minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Cultuur,

De Stichting Bijzonder Jeugdwerk;
De voorzitter van het Bestuur,

mr. drs. L.C. Brinkman

drs. J.P. van der Reijden

Kennis genomen hebbend van de bepalingen 2.17 t/m 2.21 in Hoofdstuk II en overeengekomen de bepalingen 4.1 t/m 4.3 in Hoofdstuk IV van Protocol van Overdracht en voor akkoord getekend op 30-11-1988.

De Werkgeversvereniging in de Jeugdhulpverlening (WJ).

R.C.S.M. Uyen.

AbvaKabo,

W.J.F. van Loon.

CFO: CNV-bond voor overheid, gezondheid, welzijn en sociale werkvoorziening,

A. Bal.

Toen Aekinga meer activiteiten ging ontplooiën buiten Appelscha, als bijvoorbeeld het stichten van een Fasehuis in Heerenveen; het overnemen van de Waddenhoeve in Sint Annaparochie; het mee participeren in het project van voortijdige schoolverlaters in Drachten; de crisisinterventie in Heerenveen, e.d., werd de naam veranderd in **B.J. Friesland**.

In Appelscha werd halverwege de negentiger jaren door het veranderd hulpaanbod het woord internaat Aekinga veranderd in **Orthopedagogisch Behandelingsinstituut Aekinga**.

7. Namen van de leefgroepen en de wijzigingen daar in

1) tot halverwege 1972		2) van 1972 tot de nieuwbouw in 1978		3) na de verbouwing van 1978	
gr	naam	gr	naam	gr	naam
1	Dixieland	1	Apachen	1	Apachen
2	Vikingen	2	Vikingen	2	Vikingen
3	Mounties	3	Mounties	3	Mounties
4	Matadoren	4	Matadoren	4	Dixieland
5	Apachen	5	Dixieland	5	Arenden
6	Arenden	6	Arenden	6	-

Kolom 1: het overzicht van de namen van de leefgroepen zoals deze werden gebruikt tot in 1972. Wanneer er is begonnen met het geven van namen aan de leefgroepen was (nog) niet te achter halen.

Kolom 2: In de leefgroepen 5 en 6 was er voor minder jongeren plaats, dan in de overige vier leefgroepen. Omdat er halverwege 1972 een groter aanbod was van oudere jongens dan van jongere, namen de jongens van groep 1, met hun leiders Abele Reitsma en René Untied, op verzoek van de directie, hun intrek in leefgroep 5. De jongens van groep 5 verhuisden met hun leiders, Jan Schreurs en Sytze de Vries, daarop naar leefgroep 1.

De jongens van beide groepen wilden hun eigen naam behouden en dus verhuisden ze de naam van de groep mee.

Kolom 3: In 1977/78 vond er een grote verbouwing plaats. Op de plaats van de soos (voorheen protestantse kerk), de leefgroepen 5 en 6, het magazijn en kleermakerij kwamen drie nieuwe paviljoens; de groepen 4, 5 en 6. Tijdens de verbouwing woonde leefgroep 5 in een container op de middenwei tegenover groep 2 en groep 6 had zijn domicilie in de o-groep in het stafgebouw, en groep 4 kon in de eigen groep blijven.

De bouw van de leefgroepen 4, 5 en 6

Toen de nieuwbouw klaar was, vond er een hele volksverhuizing plaats. Toen de stofwolken waren opgetrokken zat groep 5 in de nieuwe groep 4, groep 6 in groep 5 en namen beiden hun namen mee. De nieuwe groep 6 was meer extern gericht op school- en stage gaande jongens en hadden geen behoefte aan een naam. En je zag dat het nummer van de groep de hoofdrol ging spelen; het gebruik van de namen bloedde dood. Het gebouw van de oude leefgroep 4 kreeg nu de functie van soos. Tijdens deze verbouwing werd ook de eetzaal met keuken vervangen, kwamen er nieuwe kantoren en leslokalen en werd er een nieuwe sportzaal gebouwd.

In 1990 vond de laatste grote verbouwing plaats. Op het terrein van Aekinga werden de leefgroepen 1, 2 en 3 door nieuwe paviljoens vervangen. Dit betekende dat in de paviljoens van 4, 5 en 6 de jongeren van leefgroepen 1, 5 en 6 werden onder gebracht, en dat de jongeren van de leefgroepen 2, 3 en 4 werden overgebracht in de leegstaande paviljoens van B.J. de Eikenhorst in Geeuwenbrug, aangevuld met een leefgroep 7. B.J. Centrum de Baanderhoek maakte met leefgroep de Arlangen het 5^e leegstaande paviljoen vol.

Zowel op het terrein van Aekinga als op het terrein van de Eikenhorst werd onderwijs gegeven. Voor vakgericht onderwijs werden de jongeren van de Eikenhorst dagelijks met een grote touringcar op en neer naar Appelscha gereden. Ook leraren pendelden op en neer.

Vooraf werd bij de ingang van het Aekinga-terrein het hoofdgebouw gesloopt, inclusief het douchegebouw en wasruimten, zonder dat er middelen beschikbaar waren voor nieuwbouw. Kantoorruimte werd gerealiseerd in het service-gebouw en in het kantorengebouw van de groepsdienst.

8. Andere leefgroepen

8.1. De o-groep op het terrein was de ontvangstgroep, waar de nieuwe jongens bij komst werden ondergebracht en opgevangen. Van daaruit leerden ze het internaat kennen en werden ze daarna in één van leefgroepen geplaatst. Deze groep was ondergebracht in het stafgebouw bij de ingang. In 1972 werd deze vorm van opvang afgeschaft en verviel daarmee de o-groep.

8.2. Groep 7. Toen tijdens de verbouwing van de groepen 1, 2 en 3 een gedeelte van het internaat was ondergebracht in het leegstaande B.J. internaat de Eikenhorst in Geeuwenbrug, werd daar in de periode febr.1990 t/m april 1991 door de grote vraag tijdelijk een extra leefgroep geopend: groep 7.

9. Andere hulpvormen binnen B.J. Friesland

9.1. De Waddenhoeve in Sint Anna-parochie was een kleinschalig centrum voor acht jongeren, ondergebracht in een woonboerderij, achter de dijk aan het Friese Wad, ontstaan vanuit particulier initiatief. Door problemen werd de Waddenhoeve, met zijn methodiek en zijn hulpaanbod in zijn voortbestaan bedreigd.

Op verzoek van de provincie werd De Waddenhoeve 1989 bij Aekinga ondergebracht. Ab Lindemans werd de coördinator van deze locatie.

9.2. Het Fasehuis. Er was vanuit het internaat een grote vraag naar een vorm van zelfstandigheid- en kamertraining, met name uit leefgroep zes. Dit omdat er voor een groot aantal jongeren, die (nog) niet naar huis terug konden, een vervolg moest worden gecreëerd. Deze werd nu gesitueerd in Heerenveen. Per 1 sept 1988 startte het Fasehuis in Heerenveen aan de Jutte. En al gauw werden er een aantal flats gehuurd, waar jongeren op kamers konden gaan wonen, zodat ze wat ze in het Fasehuis geleerd hadden, in praktijk konden brengen.

Voor Aekinga betekende in praktijk, dat leefgroep zes verplaatst werd naar Heerenveen en er daardoor nog maar vijf leefgroepen op het terrein waren.

Omdat het gebouw van leefgroep zes kwalitatief beter was dan leefgroep één, werden de jongeren van leefgroep één na de zomervakantie 1988 overgeplaatst en ging dit paviljoen dicht. Later verhuisde het Fasehuis van de Jutte naar Fok 30 in Heerenveen. Een uitbreiding kwam er in een pand aan het Breedpad, hoek Compagnonstraat.

9.3. Crisisinterventie. Dit werd vanaf 1 mei 1992 ook één van de activiteiten, waar BJ Centrum Aekinga niet om heen kon en niet om heen wilde. De crisisinterventie werd onder gebracht in het pand van het Fasehuis aan Fok 30 in Heerenveen. De activiteiten van het Fasehuis werden vanaf die tijd geconcentreerd op het Breedpad.

9.4. Het Project Ervarend Leren (P.E.L.)

Gestart in Aekinga in 1991 als projectgroep Frankrijk, in samenwerking met Jan Klamer en de stichting Les Amis d'Aurilange. Dit project kreeg als thuisbasis leefgroep 1. Een project van een half jaar voor jongeren als laatste kans voor een nieuwe kans.

Na een periode van veertien dagen van kennismaking en voorbereiding in de leefgroep gingen de jongeren met de drie leiders een maand naar Aurillange in Frankrijk voor het daar volgen van een ervaringsleertraject; bestaande uit activiteiten als lopen, mountainbiken, kanoën, werken bij een boer, solokamperen, e.d. Aan de hand van de opgedane ervaring en werkpunten wordt bij terugkomst de resterende maanden gebruikt om samen met elke jongere plannen te maken en uit te werken voor de toekomst.

Begeleiders van dit project door de jaren, o.a. :Lex Blok, Norman Candelaria, Manno Sekewaël, Tom van Putten, Carlos Kribben, Michiel de Vries. Pedagogische ondersteuning was van Joop Daams

Theo Ruikes, die in 1993 de nieuwe directeur werd van het vakinternaat, onderkende de mogelijkheden van deze methodiek. Van zijn hand verscheen in 1994 het boek: *Ervarend leren, theorie en praktijk van het ervaringsleren voor jeugdhulpverlening, jeugdbescherming en jeugdwerk*.

9.5. Het Projekt. Deze daghulp was sinds 1989 een samenwerkingsverband tussen Aekinga als jeugdhulpverleningsinstantie met de KMBO streekschool Friesland te Leeuwarden, het latere Friesland College. Het Friesland College leverde de coördinator (Rienk Versloot) en Aekinga de adjunct (o.a. Annelies de Jonge, Ada van Diepen-Zijda). Het voortijdig schoolverlatersproject was gevestigd in een voormalige lagere school aan de Ried in Drachten.

9.6. Wonen-Leren-Werken-project (W.L.W.) In 1994 startte B.J. Friesland in Leeuwarden een gezamenlijk project met De Terp.

Er woonden acht jongens en meisjes in twee naast elkaar gelegen woningen aan het Peterseliewaltje en kregen gedurende een drietal maanden een training in wonen, leren en werken; in zich leren alleen te redden. Zo werden ze klaar gestoomd om zelfstandig op kamers te kunnen wonen. Acht uur per dag was hier voor een begeleider beschikbaar. Leiding van uit BJ Friesland was in handen van Foppe Veldstra en Isaac Saptanno, op de foto rechts.

9.7. Ama-project. Op 14 juni 1994 ging het AMA-project van start. In Oosterwolde werd gestart met de opvang en begeleiding van AMA's, **A**lleenstaande **M**inderjarige **A**sielzoekers, in KWE's; kleine wooneenheden, zijnde huurwoningen. Hierin kregen per huis 4 jongeren kamertraining en woonbegeleiding en werden wegwijz gemaakt in de Nederlandse samenleving. René Schulkes werd leidinggevende. Sytze de Vries, Luuk Dillerop, Uilko Hoekstra, Fred van der Poll, en Hinke de Vegt gingen

mee als mentoren. Er werd opvang gecreëerd in Oosterwolde, Heerenveen, Drachten en Gorredijk.

Nadat B.J. Friesland bij Jeugdzorg Friesland werd ondergebracht, werd het Ama-project onderdeel van NOMAs: Noordelijke Opvang Minderjarige Asielzoekers in Leeuwarden, verantwoordelijk voor de opvang in de provincies Groningen en Friesland. Dit in opdracht van de stichting Nidos, voortkomend uit stichting De Opbouw.

9.8. Plaatselijke projecten. Aekinga maakte als kamp en als internaat gebruik van diverse plaatselijke organisaties. Deze organisaties maakten op hun beurt weer met name in hun besturen weer gebruik van medewerkers van Aekinga. Voor Aekinga was dit ook een vorm om in het dorp je gezicht te laten zien.

Zo trompetterde Tjeerd Coehoorn, een groepsleider, de tweede helft van de jaren zestig bij het plaatselijk muziekkorps; zorgde Bert Nusman, adjunct-directeur, begin jaren zeventig bij Harambe ervoor, dat de financiën op orde waren en nam Hugo Vogelaar, de sportleider, in het bestuur van het zwembad plaats en waar hij later werd opgevolgd door Jan Mos, de toenmalige adjunct, die daar nog jaren lang de voorzittershamer hanteerde.

In de 23 jaar dat Bertus Frens aan het roer stond van Aekinga, was deze ook actief bezig voor het dorp, meestal samen met Coen Bakker, de huisarts.

9.8.1. Spelweek. In 1959 staken zij samen met Henk Zwart, caféhouder, de koppen bij elkaar omdat ze vonden dat er iets georganiseerd moest worden voor de dorpsjeugd. Ouders werkten in de horeca, het toerisme of het boerenbedrijf. Tijd om op vakantie te gaan was er niet en de jeugd liep maar wat rond. Samen met de mensen van de kweekschool kwam het trio met het idee: spelen in het bos met natuurlijk materiaal.

Was de spelweek aanvankelijk voorbehouden aan de kinderen in Appelscha, veranderde dit toen Henk Zwart in 1965 wethouder werd en jeugdzaken in zijn portefeuille kreeg. Hij zorgde er voor, dat kinderen uit de hele gemeente aan de spelweek konden meedoen. De organisatie werd ondergebracht in de Stichting Vakantiespel Ooststellingwerf. Dit jaar (2019) vindt de 63ste editie plaats.

9.8.2. Harambe. Een commissie uit de jeugd van Appelscha samen met de commissie bestaande uit de heren Frens, Bakker en dominee van der Schoot ontwikkelden een plan voor het opzetten voor een plek voor de jeugd.

In maart 1967 kocht daarom de gemeente de boerderij van familie Gorter aan de Aekingaweg en stelde deze ter beschikking van de jeugd van Appelscha. In eigen regie werd de boerderij opgeknapt en aangepast en in juni 1968 werd Harambe voor de jeugd geopend.

9.8.3. Manege. Ook had Frens, als paardenman, in 1970 zijn bemoeienis bij het onderdak brengen van ponyclub “Hynstewille”. De gemeente was bereid om de boerderij van de familie Reitsma voor vijf jaar te verhuren. In die tijd had de club de tijd om te zoeken naar een definitieve manege. Daarna zou de boerderij worden afgebroken. Al gauw kwamen we daar in de bak al gauw twee groepsleidsters uit Aekinga tegen: Martje Witvoet en Annemarie Onland.

9.9. Gemeentelijke projecten. Zowel Aekinga als vakinternaat, als wel BJ Friesland bracht ook de pedagogische expertise in bij gemeentelijke organisaties, als daar door de gemeente om werd verzocht.

9.9.1. Project Jongeren wonen. Aan dit project leverde Jan Mos, adjunct-directeur, zijn inbreng.

9.9.2. Welzijnskoepel Skala. Hieraan leverde BJ Friesland de voorzitter in de vorm van Theo Ruikes, directeur vakinternaat.

9.9.3. Project Nescio. Dit daklozen project was onderdeel van Skala. Feije Meijer, groepsleider, werd hier gedetacheerd van uit Aekinga als begeleider van dit project.

10. Commandanten en directeuren

van - tot	commandant kamp Aekinga / directeur vakinternaat Aekinga			
1947 - 1953	van der Kolk			
1953 - 1976	L.W.Frens	kwam van v.b.s. Sellingen en v.b.s. de Eikenhorst		
1976 - 1987	Johannes Hofman	kwam van b.j. Losser		
1987 - 1990	Willem Nijboer	kwam van b.j. De Eikenhorst en b.j. Moestraat (Groningen)		
1991 - 1995	Dick de Graaf	kwam van b.j. Dieren, en ging naar b.j. Heerhugowaard		
directeur b.j. Friesland	1991 - 1995	Dick de Graaf	1995 - 1998	Theo Ruikes
(adj.) directeur vakinternaat Aekinga later orthopedagogisch	1978 - 1993	Jan Mos	1993 - 1995	Theo Ruikes
	1995 - 1998	Cees Stam		
directeur kleinschalige projecten	1993 - 1998	Jan Mos		

11. Andere activiteiten in, van en door Aekinga

11.1. Gebruik van accommodaties van Aekinga. Tijdens de weekendverloven en de vakanties waren er organisaties, die gebruik mochten maken van de gebouwen van het internaat of een deel daarvan. Aan het gebruik door de scheidsrechters van F.V.B. halverwege de zestiger en begin zeventiger jaren, hield het internaat een grote klok en een poort over.

Vanaf 1964 t/m 1973 ging Bertus Frens met een aantal jongeren van de afd. Friesland van het New Forest Ponystamboek een aantal dagen door Drenthe, met gebruikmaking van de accommodaties van collega-internaten in de omgeving, met als begin en eindpunt het internaat.

Jeugd drie dagen door Drenthe op Forest-ponies

(Van onze sportredactie)

APPELSCHA — Twaalf jeugdige pony-ruiters zijn donderdagnmorgen onder leiding van de heer L. W. Frens vanuit het jeugdzorgkamp Aekinga op stap gegaan voor een driedaagse tocht door Drenthe. Vorig jaar nam de afdeling Friesland van het New Forest Pony Stamboek een proef met zo'n tocht en die sloeg toen zo goed aan, dat verschillende deelnemers van toen ook voor deze tweede Drenthe tocht inschreven. O.a. vier meisjes uit Oudemirdum, die vorig jaar op haar ponies eerst naar Appelscha kwamen rijden. Zij hebben nu de heenreis wat gemakkelijker gedaan. Ook is er een deelnemer uit Pingjum.

Friese Koerier, 12 aug. 1965

In de jaren negentig kwam in het paasweekend het Pasveerkorps uit Leeuwarden naar Appelscha om gebruik te maken van het servicegebouw en het sportveld om hun programma in te studeren. Tijdens de verschillende open dagen van Aekinga kwamen ze dan optreden. Hoogtepunt hier in was in 1993 tijdens een grote taptoe i.v.m. de opening van de nieuwe paviljoens.

Vanaf de oprichting van de spelweken van de stichting Vakantie-spel Ooststellingwerf werd door de leiding gebruik gemaakt van de gebouwen van het internaat. Dit tot de activiteiten van het internaat in Appelscha werden beëindigd.

Scheidsrechters gaan naar Appelscha

APPELSCHA — Voor het scheidsrechtersweekend dat vanaf vrijdagavond van start gaat in het kamp „Aekinga” te Appelscha, bestaat grote belangstelling. Tachtig scheidsrechters nemen hieraan deel.

De voormalige coach van de KNSB Anton Huiskes, zal alvorens hij naar Zweden vertrekt om daar de Zweedse schaatsrijders onder zijn hoede te nemen, een circuittraining uitzetten. De heer J. W. Veldkamp uit Grijpskerk, lid van de scheidsrechterscommissie van de KNVB, zal een inleiding houden over: „De taak van de scheidsrechter.” Tenslotte zal de oudvoorzitter van de KNVB ir. H. Hopster uit Den Bosch spreken over: „De mentale opleiding van de scheidsrechters”. De algehele leiding berust bij de heer H. Bouwhuis uit Langweer, districtsbestuurder van de COVS in Friesland.

Friese Koerier, 25 aug. 1967

Veel succes voor toneelgroep Steegdenkwartier

APPELSCHA. Applaus, veel applaus, een bos bloemen en een fles Vin-Rosé, dat was de welverdiende beloning die de toneelgroep van de buurtvereniging „het Steegdenkwartier” oogstte voor haar enthousiaste vertolking van het blijspel in drie bedrijven van F. Drost: „Pas op de drempel”. Deze voor amateurs op een zeer goed peil staande uitvoering vond plaats op vrijdagavond 17 november in „het Klaverblad” in Appelscha. De grote zaal zat afgeladen vol: meer dan 200 leden en belangstellenden gaven blijk van hun interesse.

Twee dagen eerder had men de generale repetitie gehouden op Aekinga voor de jongens van het internaat. Doordat het jeugdige publiek tijdens die opvoering zeer rechtstreeks en ad rem reageerde op het spel, was dit optreden voor de spelers niet alleen een nuttige oefening maar ook een zeldzame en aparte belevenis geworden waarbij ze zich goed wisten aan te passen bij de vrijmoedige en humoristische kreten uit het publiek.

Toch zat er bij de uitvoering voor de buurtvereniging op vrijdagavond...

Ooststellingwerf, 23 nov. 1978

Na de grote verbouwing van 1978 kreeg het internaat de beschikking over een grote recreatie-eetzaal met toneel en een nieuwe sportzaal. Op die momenten dat het internaat deze ruimtes niet nodig had, werden die regelmatig aan verenigingen uitgeleend.

Na deze verbouwing hoefden de bezoekers van het "Anarchistenkamp", tijdens het pinksterweekend niet meer over het hek om hun tenten op het sportveld te kunnen opslaan, maar dank zij een draaihekje er door.

11.2. De activiteiten van Aekinga voor de omgeving.

In de periode 1982 – 1995 organiseerde Aekinga veertien keer jaarlijks een zaalvoetbaltoernooi in de Steegdenhal van Appelscha, voor teams uit de buurt. Eerst alleen voor volwassenen, later ook voor de B-junioren.

De zwefiello was een variant op de triathlon, die het internaat in de maand juni in de periode 1984 – 1995 twaalf keer organiseerde voor de eigen jeugd, maar waar jongeren uit het dorp zich ook voor op konden geven.

Met dank aan de medewerkers met een muzikale achtergrond organiseerde Aekinga op 10 oktober 1981 met veel succes het eerste

Friso won ongeslagen Aekinga zaaltoernooi

APPELSCHA. Het veertiende Aekinga-zaalvoetbaltoernooi voor B-junioren, dat zaterdagavond in de Steegdenhal in Appelscha werd gehouden, werd met overmacht gewonnen door het team van Friso. De Appelschaster B-jeugd bleef ongeslagen en ging daarom terecht met de eerste prijs strijken. In vijf wedstrijden werd 24 keer gescoord, terwijl keeper Louis van Nieuwenhoven slechts vier keer achter het net viste.

Aan dit jaarlijkse, door vakinternaat Aekinga georganiseerde, zaalvoetbaltoernooi deden zes teams mee, waaronder twee van het internaat zelf. Met groot enthousiasme en inzet speelde men een halve competitie, met veel spannende en voor de toeschouwers attractieve momenten. Met name zorgden de keepers bij een aantal teams voor het spektakulaire werk.

Ooststellingwerper, 8 maart 1995

Top-showbands op taptoe Appelscha

APPELSCHA - Op het terrein van vakinternaat Aekinga te Appelscha houdt het Bijzonder Jeugdwerk Friesland vanavond om half acht een taptoe ter afsluiting van zijn feestweek. Aan het gratis toegankelijke festijn doet de top van het Nederlandse showbandwezen mee. Medewerking wordt verleend door Pasveerkorps en Jeugdkorps Pasveer uit Leeuwarden, Showband Adest Musica uit Sassenheim, Show- en Drumfanfare Flora Band uit Rijnsburg, het Kamper Trompetter Korps uit Kampen, Kunst en Genoegen uit Leiden en Wilhelmus uit Sliedrecht.

Leeuwarder Courant, 22 mei 1993

popfestival. De acht daarop volgende festivals volgden dezelfde formule: drie bands, een pauze met een hoofdfilm, en dan weer drie bands; met elk jaar weer meer bezoekers.

Ook voor de oud-pupillen reden om weer even een bezoek te brengen aan het internaat. Het laatste festival vond plaats in 1989.

Naast het feit dat de daarop volgende jaren een groot gedeelte van het internaat op de schop ging, was het organiseren van evenementen daarna door uitbreiding en reorganisatie niet meer te bemannen.

11.3. Gebruik van derden.

In 1987 kregen de jongens van Aekinga de kans om als team onder de vlag van FC Fochteloo te gaan voetballen.

De thuiswedstrijden werden gespeeld op het veld van FC Fochteloo.

Deze prima samenwerking stopte toen door het wegvallen van gezamenlijke verlopen geen team meer gevormd kon worden.

Zaterdag 21 juni 3e Zwefiello Aekinga

APPELSCHA. Op zaterdag 21 juni organiseert B. J. Internaat Aekinga voor de derde keer een Zwefiello. Deze uithoudingsvermogensdriekamp bestaat uit de onderdelen zwemmen, fietsen en lopen. De deelnemers kunnen net als vorig jaar kiezen uit twee afstanden, gekombineerd in twee pakketten.

In het A-pakket moet binnen een half uur 500 meter worden gezwommen, in twee uur een traject van 32 km worden gefietst en in een uur 5 km worden gelopen. In het zwaardere B-pakket wordt er 1 km gezwommen binnen het uur, moet er 48 km worden gefietst, waar maximaal drie uur voor staat, en moet er binnen drie uur 10 km worden gelopen. Het zwemmen begint 's ochtend om acht uur en daarvoor wordt het openluchtbad in Appelscha gebruikt. De andere onderdelen worden gestart vanuit het internaat. Om tien uur wordt daar het fietsen gestart, en om twee uur wordt het startschot gelost voor het lopen.

Men kan zich voor maandag 16 juni opgeven bij het internaat tijdens kantooruren. De kosten zijn vijf gulden. Om deze dag probleemloos te laten verlopen is het maximale aantal deelnemers gesteld op honderd.

Aekinga in het teken van pop

APPELSCHA. Het internaat „Aekinga” in Appelscha staat op tien oktober in het teken van de popmuziek. Op die datum wordt namelijk een groots opgezet popfestival gehouden, waaraan zeven noordelijke groepen deelnemen. Om drie uur 's middags zal de eerste groep het podium in de recreatiezaal bestijgen, terwijl het laatste optreden rond twaalf uur wordt beëindigd.

Het idee van een popfestival in Aekinga is ontstaan naar aanleiding van de eigen band die het internaat sinds een jaar heeft. De enthousiaste reacties van de bewoners van het internaat op popgroepen, had er in het verleden al toe geleid dat groepen in Aekinga optraden. Het idee ontstond om niet één of twee groepen tegelijk te laten optreden, maar alles in één keer. Het personeel voelde wel voor die gedachte, omdat op zo'n manier mensen naar Aekinga worden getrokken en dat is voor de zo gewenste integratie erg belangrijk. Met die gedachte in het achterhoofd ging men aan de slag.

De zeven groepen die zaterdag optreden zijn de M.G. Apple Band (bestaande uit jongens van het internaat), A.E. Unlimited (gevormd door leden van het personeel), Parnassia uit Oosterwolde, Ex. Aequo (Wolvega), Zostera (Assen), Jojo (ex-leden van de Real Butterband uit Appelscha) en Noblesse (Nijverdal). De organisatoren hopen op zo'n 400 betalende bezoekers. Dan zou namelijk de kosten aardig dekken. In de pauze wordt een oude James Bond-film gedraaid, terwijl ook de drive-in discotheek „Hurricane” present is.

AEKINGA POPFESTIVAL

Strange Connection, Blue Dance + Sessie, Go Bananas, Bisy Backson, SPEEDO tender, ISPY, De Posthoorn, Party Academy II, Dinsdag 21 oktober

ENTREE 17,50
INVOORVERBOD 15,00

25 OKTOBER VAN 15.00 UUR TOT 24.00 UUR
INTERNAAT AEKINGA
APPELSCHA

POSTBANK

Doek valt voor jongensinternaat in Appelscha

LEEWARDEN – Jongensinternaat Aekinga in Appelscha moet de deuren sluiten. Dit blijkt uit een interne notitie van Jeugdzorg Friesland. Bij de jeugdzorg verdwijnen nog voor september tussen de vijftig en zeventig arbeidsplaatsen. De organisatie wil met de reorganisatie een tekort van f5,5 miljoen wegwerken.

Directrice Bianca Kaatee liet donderdag weten dat het onduidelijk was welke locaties opgedoekt zouden worden. In april stond echter al op papier dat internaat Aekinga in Appelscha en de Waddenhoeve in Sint Annaparochie dicht gaan.

In Aekinga was plek voor 56 jongeren. Jeugdzorg sneed in april in Appelscha al drastisch in het aantal bedden. De opvangcapaciteit voor oudere jeugd werd met veertien plaatsen teruggebracht. De inkomsten wegen volgens de organisatie niet langer op tegen de huur van het complex. „De locatie Aekinga wordt bedrijfs-economisch onverantwoord gebruikt”, vermeldt het rapport.

De jongens en hun begeleiders zullen in september Aekinga verlaten. Ze worden in leegstaande panden van Jeugdzorg on-

dergebracht. Mooi Gaasterland in Rijs zou voldoende ruimte bieden.

Plannen om de Waddenhoeve op te heffen, bestaan al langer. Jeugdzorg wil de boerderij kwijt omdat deze door alle instanties is afgekeurd en er sprake is van flink achterstallig onderhoud. Deze opvang van jongens met ernstige gedragsproblemen vormde samen met Aekinga de voornaamste activiteit van Bijzonder Jeugdwerk Friesland. BJF is in 1998 na veel strubbelingen gefuseerd met Jeugdzorg Friesland.

Jeugdzorg krijgt dit jaar f4,5 miljoen min-

der subsidie van de provincie omdat lang niet alle bedden bezet zijn. Van de 250 bedden zijn er 211 in gebruik. Van de 137 dagopvangplekken worden 110 plaatsen benut. Toch zijn er lange wachtlijsten bij Jeugdzorg Friesland. Op 1 april waren er 91 wachtenden.

Het hulpaanbod voldoet niet aan de wens van de vragers. Vakbonden, provincie en personeel verwijten de organisatie mismanagement. De organisatie had moeten inzien dat de vraag naar zorg is veranderd, zo liet welzijnsgeëerde Piet Bijman gisteren weten.

(Leeuwarder Courant, 27 mei 2000)

12. Einde B.J. Friesland

De regering besloot begin jaren negentig de jeugdhulpverlening te decentraliseren, d.w.z. de regie in handen te leggen van de provincie en niet meer op landelijk niveau. De provincie Friesland wilde nu alle instellingen van jeugdhulpverlening binnen de provincie onder brengen in één grote provinciale organisatie: Jeugdzorg Friesland.

B.J. Friesland vond echter dat zij als onderdeel van de landelijke B.J. organisatie daar niet in thuis hoorde. Doordat B.J. Friesland juridisch deze slag in aanloop verloor, moest het verzet tegen deze fusie in januari 1998 worden gestaakt en werden de activiteiten als die van Aekinga in Appelscha, de Waddenhoeve in Sint Annaparochie en het Fasehuis in Heerenveen, noodgedwongen overgedragen aan de Stichting Jeugdzorg Friesland.

Jeugdzorg Friesland nam de accommodaties, de know-how en al het personeel over van B.J., met uitzondering van de directeur. Dit betekende het begin van het einde van Bijzonder Jeugdwerk als landelijke organisatie en in 2000 viel voor B.J. het doek.

13 Einde, maar niet zonder slag of stoot

Het had toch nog heel veel voeten in de aarde, voor dat de laatste jongere uit Aekinga vertrok. Eerst in maart 2002 werd er door Jeugdzorg daadwerkelijk begonnen om plekken te zoeken voor de laatste jongeren.

In Talant had Jeugdzorg een interessant gevonden voor de huur van een gedeelte van het Aekinga-complex

Jeugdzorg dupe van provincie

Een tekort van f5,5 miljoen dwingt Jeugdzorg Friesland tot een ingrijpende sanering. Zij schrapt 50 tot 70 arbeidsplaatsen en sluit jongensinternaat Aekinga in Appelscha en opvangboerderij De Waddenhoeve in Sint Annaparochie.

Onze provinciale politici hebben boter op hun hoofd wanneer zij, zoals gedeputeerde Piet Bijman doet, Jeugdzorg Friesland het verwijt maken van 'mismanagement', omdat zij niet tijdig heeft voorzien dat de vraag naar zorg is veranderd.

Geheel in lijn met de landelijke ontwikkelingen streeft zij naar een systeem van een zo adequaat mogelijke hulpverlening aan jongeren (en hun ouders). De vraag naar ambulante zorg aan huis wordt steeds groter en leidt tot onaanvaardbaar lange wachtlijsten. Omdat afzondering van probleemjongeren een achterhaalde therapie is, kampen de tehuizen voor een langdurig verblijf daartegen al jaren met een structurele onderbezetting.

Sedert het begin van de jaren negentig ligt de verantwoordelijkheid voor de verdeling van de rijksmiddelen voor de jeugdhulpverlening bij de provincie. Die heeft er vervolgens voor gezorgd, dat alle instellingen op dit gebied werden ondergebracht in de stichting Jeugdzorg Friesland, met in 1998 als moeizaam sluitstuk het Bijzonder Jeugdwerk Friesland (Aekinga en de Waddenhoeve).

Zo'n fusie is uit een oogpunt van doelmatigheid toe te juichen. Maar het smeden van verschillende culturen tot één geheel is een ingewikkeld proces en heeft alleen maar kans van slagen, als er ook nieuw beleid voor wordt ontwikkeld dat uitgaat boven de som der delen. De provincie heeft die opdracht uitbesteed aan de nieuwe stichting, zonder rekening te houden met mogelijke financiële consequenties. Zij volstond met de rijksdoeluitkering van f45 miljoen, ervan uitgaande dat Jeugdzorg Friesland de hulpverlening op de bestaande locaties onverminderd zou voortzetten.

LEEWARDER COURANT

Zo is Jeugdzorg Friesland de armslag onthouden om zich te ontwikkelen tot een zelfstandige, maatschappelijke onderneming op een financieel-economisch gezonde basis die flexibel kan inspelen op de vraag naar zorg.

Gedeputeerde Bijman kan zijn energie beter richten op de onmacht van Provinciale Staten. Nog in december tikten de staten hem op de vingers, toen hij het voornemen van Jeugdzorg Friesland steunde om de tonnen verslindende Waddenhoeve af te stoten. Het geld zou dan zwaarder wegen dan de zorg, was de vrees. Daarmee zadelden zij Jeugdzorg Friesland op met de onmogelijke opdracht om zonder dat er meer geld beschikbaar kwam, ook aan deze wens van de provincie te voldoen.

Mede met het oog op voorgenoemde reorganisaties en samenvoegingen op andere beleidsterreinen zou het goed zijn, als de nu aangekondigde sanering binnen Jeugdzorg de Staten dwingt tot een zelfonderzoek naar de voorwaarden, waaronder ze dergelijke veranderingen in de Friese samenleving willen doorvoeren. Het wordt tijd voor een provinciale enquêtecommissie.

'Eindelijk hadden we een plek gevonden'

Bezuinigingen dreigen voor Jeugdzorg Friesland. Er sneuvelen 70 banen en twee internaten moeten dicht. Een daarvan is instituut Aekinga in Appelscha.

Bezuinigingen jeugdzorg

Stijntje Blankendaal

Op de kermis, tijdens haar verlof, zag ze een meisje staan dat haar gedag zei. Dat was voldoende voor Debbie om haar als vriendin te zien. Toen er ruzie uitbrak met een ander meisje, was Debbie er als de kippen bij om haar vriendin te verdedigen. Ze wist zelfs drie jongens van een jaar of acht-

ten op de vlucht te jagen. De politie bracht haar thuis.

Debbie (15) heeft ADHD en een persoonlijkheidsstoornis als prognose. Sinds zes weken zit ze in het orthopedagogisch instituut Aekinga in Appelscha, voor kinderen en jongeren met gedragsproblemen. Het centrum ligt in een bosrijke omgeving, ver van stadse prikkels als drugs, alcohol en geweld. Debbie heeft er baat bij. Ze heeft haar hoop gericht op een carrière als fotomodel en, uiteindelijk, een terugkeer naar huis. Maar Aekinga moet dicht. Jeugdzorg Friesland kampt met een tekort van 4,5 miljoen.

Debbies vader, Jan Willem Smits, is ten einde raad: „Einde-

lijk hadden we een plek gevonden waar Debbie zich prettig voelt. Ik zie in haar ogen dat ze rustig is. Als ze nu weer een observatieperiode tegemoetgaat, waarin opnieuw haar diagnose moet worden gesteld, weet ik niet wat er gaat gebeuren. Ik ben bang dat ze heel negatief gaat denken en weer aan de drugs en alcohol gaat. Ze heeft nu al last van een hechtingsstoornis. Ik ben bang dat Debbie niet oud wordt. Dat ze met verkeerde mensen in aanraking komt.”

Smits is een eenmansactie begonnen tegen de sluiting. Hij stuurt e-mails aan Kamerleden om aandacht te vragen voor het instituut en zijn dochter.

„Mijn meisje heeft een geweldige klotetijd achter de rug. Haar moeder overleed toen ze zeven was. Zelf zat ik zwaar in de put en was verward. Zij heeft zich toen opgeworpen als moeder voor haar jongere broertje. Het contact met de schoonfamilie raakte verstoord, zij werd de dupe. Al die tijd heeft ze haar rouw niet kunnen verwerken.”

Voordat Debbie in Aekinga terecht kwam, had ze een tijdje in de Groningse kliniek Wenakker gezeten en later aan de Haydnlaan in Groningen, een afdeling die nu wegens (seksueel) geweld en drugs gesloten is. Daar kwam ze terecht na een crisis in december 1998: „Een explosie van ge-

weld. Alle stoppen sloegen door. Debbie liep weg. We hadden thuis professionele hulp gehad, maar het was daarvoor te laat.”

Op zoek naar een geschikte plek ontdekten ze Aekinga: „Die plek veroverde direct mijn hart. De locatie, de leuke kamers, het personeel.” Maar Debbie en haar vader kregen van de psychiater te horen dat Debbie alleen in Groningen terecht kon. Ze zat een jaar aan de Haydnlaan, totdat haar vader erdoor wist te drukken dat ze naar Aekinga kon.

„Ik kan je wel verzekeren dat ik mijn meisje vreselijk mis. Maar als ik haar in de ogen kijk zie ik het beste bewijs dat deze instelling haar goed doet.”

Ouders in actie tegen sluiting ADHD-centra

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM

Ouders van ADHD-kinderen en belangenverenigingen zijn in actie gekomen tegen de voorgenomen sluiting van twee orthopedagogische behandelcentra in Appelscha en Rijs. Jeugdzorg Friesland wil de instellingen sluiten wegens onderbezetting. Dat terwijl in het hele land lange wachtlijsten bestaan voor opvang van jongeren met ADHD, een stoornis waarbij sprake is van aandachtstekort of hyperactiviteit.

Directeur B. Kaatee van Jeugdzorg Friesland zegt dat in de twee centra voor dag- en nachtopvang al geruime tijd 15 procent van de bedden leeg staat. Dat heeft volgens haar te maken met de veranderende vraag naar zorg. 'Vroeger werden probleemkinderen sneller uit huis geplaatst. De behoefte aan 24-uurszorg neemt af, daarvoor in de plaats komt ambulante hulp, hulp aan huis en dagopvang.'

Door de onderbezetting krijgt Jeugdzorg Friesland dit jaar 4,5 miljoen gulden minder provinciale subsidie. Door twee centra te sluiten en de zeventig werknemers te ontslaan, wil de directie de schulden wegwerken. De jongeren worden overgeplaatst naar andere inrichtingen, dit tot ongerustheid van de ouders.

de Volkskrant

(woensdag 14 juni 2000)

PvdA tegen sluiting jeugdcentra

DEN HAAG – Het PvdA-kamerlid Khadija Arib vindt het niet kunnen dat het Bureau Jeugdzorg Friesland twee opvangcentra voor hyperactieve kinderen sluit. Hoewel de leiding zegt dat er al weken bedden over zijn, is er volgens Arib nog altijd sprake van wachtlijsten voor kinderen met gedragsproblemen. Ze wil van staatssecretaris Margo Vliegthart weten of die iets tegen de sluiting onderneemt. De onderbezetting zorgt ervoor dat Jeugdzorg Friesland dit jaar f4,5 miljoen subsidie minder krijgt. Het sluiten van de centra en het ontslaan van zeventig medewerkers moet de instelling uit de financiële problemen halen. Ouders hebben al geprotesteerd tegen het verdwijnen van de opvangmogelijkheid voor hun kinderen.

LEEWARDER COURANT

donderdag 15 juni 2000

Sluiting

Het wordt over het algemeen niet erg gewaardeerd, als men een bepaalde gebeurtenis afzet tegen iets wat ervaren wordt als een nationale ramp. Het hoort niet, is niet ethisch tegenover de slachtoffers. Toch kun je er soms niet omheen; word je wee van de vanzelfsprekendheid, waarmee onrecht plaats kan vinden.

In Friesland dreigen kinderen met ADHD-diagnose hun thuis te verliezen (*de Volkskrant*, 14 juni). Van de een op de andere dag zijn ze hun plek kwijt en worden ze naar een andere plek gedirigeerd. Al die ouders moeten zich maar zien aan te passen. Dat zijn overi-

geachte redactie

gens mensen, die vaak toch al gebukt gaan onder het stempel: slechte opvoeders, als ze maar eens zouden optreden, dan...

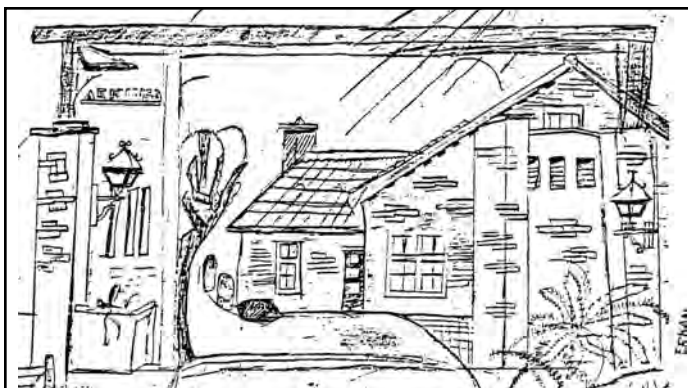
Zeventig mensen raken hun baan kwijt. Geen directie die zorgt voor een oplossing, maar een vertegenwoordiger van een soort dat op alle essentiële plekken in onze samenleving de zaken verziekt en ontregelt: kruideniers. Geen inzamelingsactie van een betrokken volk en geen traumateam in zicht. Als het sentiment niet meewerkt, zijn we soms een hard en onverschillig rotvolk.

STELLENDAM

S.J. Keulen

de Volkskrant

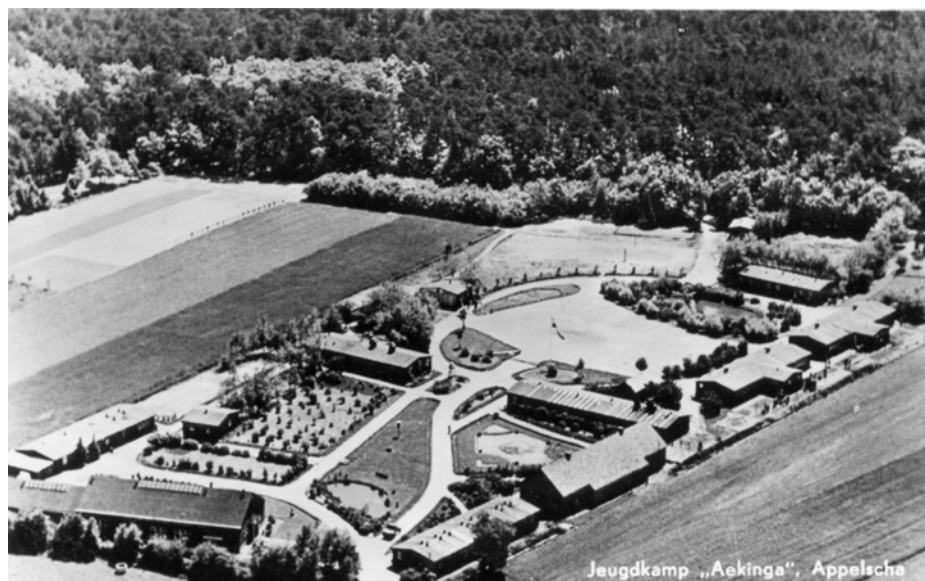
(donderdag 15 juni 2000)

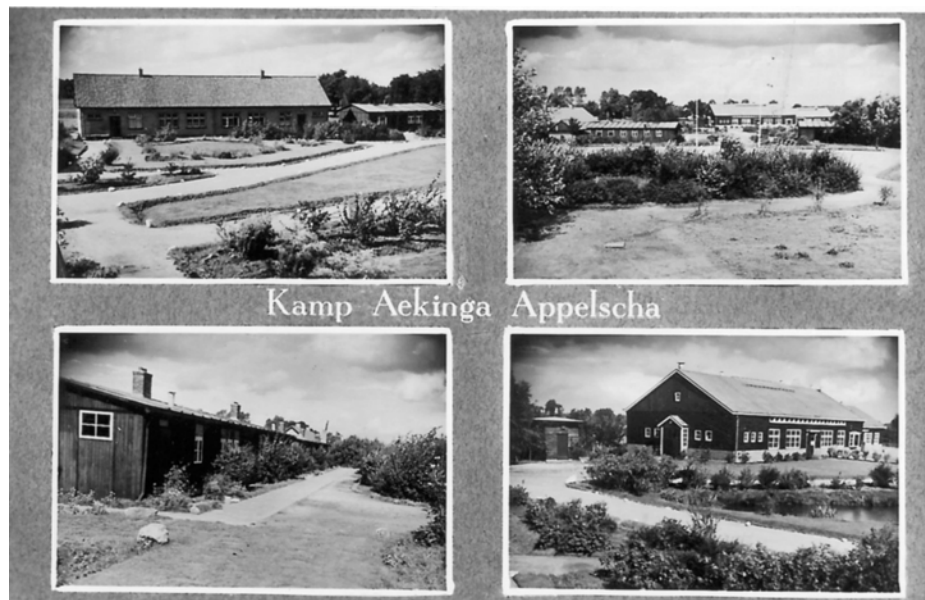

16. Ansichtkaarten

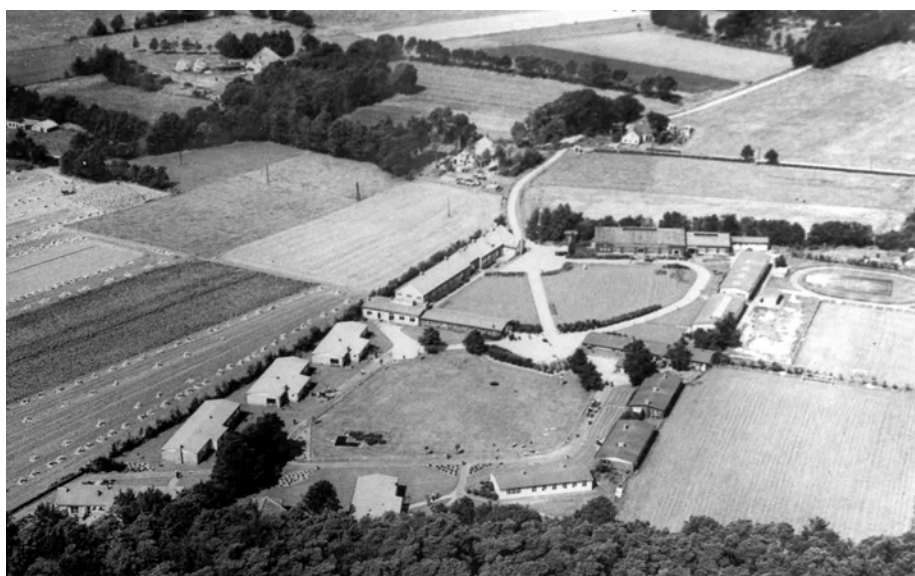
rond 1952
(poststempel)

begin jaren vijftig

luchtfoto KLM 1960

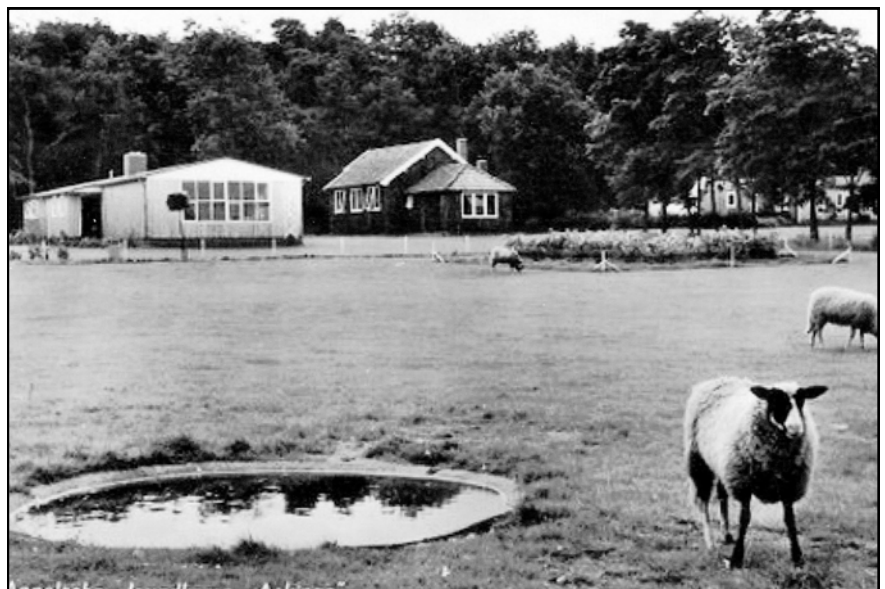
luchtfoto KLM 1960

**middenwei met v.l.n.r.
leefgroep 3 en 2**

**middenwei met v.l.n.r.
r.k. kapel en leefgroep 4**

middenterrein tot medio 1972, met v.l.n.r. leefgroep 5, leefgroep 4, kapel met klokkenstoel, directiewoning met links de woning van de adjunct-directeur en rechts die van de directeur.

gebouw links: leslokaal en schildersafdeling
gebouw rechts: o-werkplaats

onder: Aekinga van uit de lucht, begin jaren zeventig, vlak voor de verbouwing
foto: KLM Aerocarto,

literatuur

Aekinga en zijn ontstaan.

artikel L.W. Frens, directeur 1953-1976, Appelscha, april 1978.

Bijzonder Jeugdwerk. Nog wel bijzonder, maar niet meer apart

Veertig jaar geschiedenis van het bijzonder jeugdwerk in internaatsverband door J.A.M. de Graaf, uitg. Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Rijswijk, september 1982.

Bijzonder Jeugdwerk: de grenzen verlegd

onder redactie van J.L.Muller, Lochem, 14 december 1999.

Leeuwarder Courant

Trouw

De Volkskrant

Aekinga in de media, deel 1 periode 24.04.1942 - 13.10.1987

Aekinga in de media, deel 2 periode 30.12.1987 - 01.11.1993

Aekinga in de media, deel 3 periode 02.11.1993 - 13.01.1198

Aekinga in de media, deel 4 aanvullend materiaal 1942-1998

Zoolstede, uitg. Historische vereniging Appelscha e.o.

nr. 2004-1 en 3

nr. 2005-1

nr. 2010-1 en 2

nr. 2013-1

nr. 2014-1

nr. 2015-1

nr. 2016-1

nr. 2017-1

copyright

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Niet alle rechten zijn in het bezit van de auteur.

©Sytze de Vries, Oosterwolde, juni 2015-2019

